

2020

*Збірник наукових статей
за матеріалами VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
СИСТЕМ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ
ЕКОНОМІКИ»
16 – 17 квітня 2020 р.**

**ЧАСТИНА 2
Секції 3,4,5**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти
Національна металургійна академія України
Українська інженерно-педагогічна академія
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Львівський національний аграрний університет

***Збірник наукових статей
за матеріалами VI Всеукраїнської науково-
практичної конференції***

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

16-17 квітня 2020 р.

м. Дніпро

Лист МОН України від 05.02.2020 №22.1/10-280

УДК 330.111.66:316.422

Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 – 17 квітня 2020 р.). Частина 2. – Дніпро: НМетАУ, 2020. – 447 с.

У збірнику містяться матеріали доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (16-17 квітня 2020 р.). Для науковців, викладачів, фахівців-практиків, студентів економічних спеціальностей

Програмний комітет конференції:

Ковальчук К.Ф., д.е.н., професор, декан факультету економіки та менеджменту Національної металургійної академії України

Прохорова В.В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії

Журавльова Т.О., к.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Грицина О.В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Львівського національного аграрного університету

Сокиринська І.Г., к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів Національної металургійної академії України

Божанова О.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Національної металургійної академії України

Аберніхіна І.Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Національної металургійної академії України

Мушнікова С.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Національної металургійної академії України

За додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імена та назви несе відповідальність автор матеріалів.

© Національна металургійна академія України, 2020

<i>Кучеркова С.О.</i> Покращення інформаційного забезпечення для обліку витрат	301
<i>Лазановський П.П.</i> Аналіз якості оцінок готелів за відгуками відвідувачів.....	306
<i>Лугарь Є.В., Ізюмцева Н.В.</i> Дисфункціональний ефект системи контролю: способи запобігання.....	309
<i>Марухненко М.В., науковий керівник: Абесінова О.К.</i> Візуалізація даних як необхідний інструмент аналітичного дослідження.....	312
<i>Мирончук З.П., Андрушко Р.П.</i> Використання «хмарних» технологій у веденні бухгалтерського обліку.....	316
<i>Московенко О.В., Корчагіна В.Г.</i> Система інформаційного забезпечення менеджменту: роль управлінського обліку	319
<i>Обидєннова Т.С.</i> Формування команди проекту в сучасних умовах	322
<i>Павлюх Б.Б., Максименко Д.В.</i> Аналіз трудових ресурсів підприємства.....	325
<i>Пацюк О.О., Кузьміна К.Д., Мисник О.П., Луценко О.А.</i> Основні проблеми організації бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх подолання.....	329
<i>Пізняк Т.І., Харченко Т.М., Заяц Ю.М.</i> Управління кадровою політикою підприємства в умовах трансформаційної економіки.....	333
<i>Пошивалова О.В.</i> Формування обліково-інформаційної системи підприємства в координатах цифрової економіки	336
<i>Приходько І.П.</i> Організація ефективної системи контролю трансакційних витрат підприємства	340
<i>Радіонов В.В., Максименко Д.В.</i> Поняття витрат та доходів	343
<i>Рєпина С. О., Романова О. В.</i> Изменения в методологии аудита будущего.....	348
<i>Сенишин Б.Б., науковий керівник: Гончарук С.М.</i> Бухгалтерський контроль на підприємствах в умовах трансформаційних процесів	351
<i>Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д.</i> Оцінка трудомісткості облікових робіт за контрольно-обліковими точками	356
<i>Солопихіна М.В., Ізюмцева Н.В.</i> Переваги та недоліки демократичного стилю керівництва в умовах кризи.....	359
<i>Східницька Г.В., Кондратюк К.В.</i> Стратегічні аспекти управління діяльністю сільськогосподарських підприємств.....	363
<i>Ткаченко Л.І., Ізюмцева Н.В.</i> Матеріальне мотивування персоналу в умовах кризи	368
<i>Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М.</i> Напрями аналізу та система відносних показників оцінювання фінансової стійкості підприємств.....	372
<i>Фелонюк О.А., Тростянська К.М.</i> Внутрішній контроль як складова управління діяльністю підприємства	377

*Тютюнник С.В., к.е.н., доцент
професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю*

*Тютюнник Ю.М., к.е.н., доцент
професор кафедри економічної теорії
та економічних досліджень
Полтавська державна аграрна академія
tyutyunnik.sveta@ukr.net*

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ТА СИСТЕМА ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Категорія «фінансова стійкість» характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості полягає в тому, що в ній відображається рівень фінансового стану та величина фінансових результатів підприємства. Фінансова стійкість забезпечує здатність підприємства виконувати свої зобов'язання та сприяє подальшому розвитку при збереженні кредито- і платоспроможності та відносній незалежності від змін внутрішніх і зовнішніх чинників.

Комплексне оцінювання фінансової стійкості забезпечує об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності цілям статутної діяльності.

Для досягнення основної мети аналізу фінансової стійкості необхідно дати відповідь на питання [3, с. 108]: наскільки підприємство незалежне від зовнішніх джерел фінансування; як змінюється рівень цієї незалежності; чи відповідає стан майна і джерел формування капіталу підприємства завданням його фінансово-господарської діяльності?

У літературних джерелах існують різні підходи щодо напрямів проведення аналізу фінансової стійкості підприємства. Економісти пропонують неоднакові методики аналізу, які відрізняються між собою кількістю показників

та їх різною направленістю. Різноплановість у цих методиках ускладнює проведення аналізу фінансової стійкості та визначення фінансової позиції підприємства по відношенню до своїх конкурентів. На нашу думку, кожен суб'єкт господарювання повинен обирати ту послідовність, яка є найбільш прийнятною для його фінансової стратегії.

Існуючі методики аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають проведення досліджень у декілька етапів, склад і кількість яких, а також порядок розрахунку показників залежать від завдань аналізу і тлумачення поняття «фінансова стійкість». Для проведення комплексного аналізу фінансової стійкості підприємства нами запропоновано наступні етапи:

1. Складання плану аналітичних досліджень та пошук інформаційних джерел.

2. Розрахунок за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» системи відносних показників (фінансово-економічних коефіцієнтів), які характеризують фінансову стійкість підприємства з погляду структури і стану майна (активів) та джерел формування капіталу (пасивів).

3. Проведення за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» факторного аналізу відносних показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства, з метою визначення резервів підвищення рівня фінансової стабільності.

4. Розрахунок за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування і дозволяють визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства (абсолютна фінансова стійкість, нормально стійкий фінансовий стан, нестійкий фінансовий стан, кризовий фінансовий стан).

5. Проведення за даними форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» факторного аналізу показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості з метою визначення напрямів досягнення беззбитковості операційної діяльності та підвищення рівня запасу фінансової стійкості.

6. Формулювання висновків за результатами комплексного оцінювання фінансової стійкості.

7. Обґрунтування стратегії розвитку підприємства з урахуванням заходів забезпечення фінансової стійкості.

Усі показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства, можна розділити на відносні та абсолютні.

Аналіз фінансової стійкості ґрунтується головним чином на відносних показниках – фінансово-економічних коефіцієнтах. Вони розраховується як співвідношення абсолютних показників активу і пасиву балансу. Відносні показники оцінювання фінансової стійкості підприємства, що досліджується, порівнюються: із загальноприйнятими нормативними значеннями для оцінювання рівня фінансової стійкості; з показниками попередніх періодів для вивчення тенденцій поліпшення або погіршення фінансового стану підприємства; з показниками інших суб'єктів господарювання, що дає змогу виявити сильні та слабкі сторони підприємства і його фінансові можливості [2].

Як зазначають Т. Г. Камінська та інші, «фінансові коефіцієнти не уловлюють відмінностей у методах бухгалтерського обліку, не відображають якості складових компонентів. Нарешті, вони мають статичний характер. Однак це не означає, що фінансові коефіцієнти не можуть бути використані у фінансовому управлінні... Аналітична цінність коефіцієнтів підтверджується тим, що в багатьох країнах, і в Україні зокрема, існують спеціальні видання, які займаються публікацією фінансових коефіцієнтів» [1, с. 58].

В обліково-аналітичній практиці розроблено систему фінансово-економічних коефіцієнтів, які відображають різні аспекти структури активів і пасивів балансу, характеризуючи фінансову стійкість підприємства. За змістом та інформаційним забезпеченням розрахунку відносні показники оцінювання фінансової стійкості доцільно об'єднати у три групи [3, с. 110]:

- показники структури джерел формування капіталу – характеризують співвідношення між розділами і статтями пасиву балансу;
- показники стану оборотних активів – характеризують співвідношення

між розділами і статтями активу і пасиву балансу;

- показники стану основного капіталу – характеризують співвідношення між розділами і статтями активу балансу.

До показників структури джерел формування капіталу, зокрема, відносять: коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень, коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень, коефіцієнт страхування бізнесу, коефіцієнт страхування власного капіталу, коефіцієнт страхування зареєстрованого (пайового) капіталу.

Показники стану оборотних активів включають: коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами, коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів.

До показників стану основного капіталу належать: коефіцієнт майна виробничого призначення, коефіцієнт реальної вартості основних засобів, коефіцієнт нагромадження амортизації, коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів.

Фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від оптимальності структури джерел формування капіталу (співвідношення власних і позикових коштів). Частка власних коштів повинна бути рівною, або перевищувати 50 %. У такому випадку підприємство може всі свої зобов'язання і забезпечення покрити за рахунок власних джерел фінансування та ризик кредиторів (банків, інвесторів, постачальників) є мінімальним.

Показники стану оборотних активів характеризують забезпеченість підприємства власними оборотними коштами. Частка власних оборотних коштів у загальній величині оборотних активів повинна бути не менше 10 %. За умови виконання даного нормативу структура балансу визнається задовільною, а підприємство платоспроможним. Фінансовий стан підприємства вважається стійким за умови достатності власних оборотних коштів для формування

запасів підприємства (частка власних оборотних коштів повинна перевищувати 50 %).

Показники стану основного капіталу характеризують структурні зрушення у складі активів підприємства.

Розглянуті коефіцієнти далеко не вичерпують усієї системи відносних показників, які використовуються в аналізі фінансової стійкості підприємства. Додатково застосовуються й інші коефіцієнти, що виражають деталізовані структурні зрушення активів і пасивів, взаємозв'язки грошових потоків тощо.

Водночас методика оцінювання фінансової стійкості підприємства шляхом розрахунку системи відносних показників має свої недоліки. Різна спрямованість коефіцієнтів, відмінність у рівнях критичних значень часто роблять неможливим чітке визначення на їх основі типу фінансової стійкості підприємства. Крім цього, отримання правильних висновків ускладнюється тим, що ті ж самі зміни значень фінансових коефіцієнтів можуть бути наслідками впливу різних факторів. Також абсолютні значення і тенденції зміни відносних показників аналізу фінансової стійкості можуть мати різнопланове тлумачення. Тобто, якщо за одними коефіцієнтами підприємство вважається фінансово стійким, то за іншими критеріями може бути протилежний висновок. З метою визначення типу фінансової стійкості підприємства використовується методика, що базується на розрахунку системи абсолютних показників забезпеченості запасів джерелами їх формування.

Список використаної літератури

1. Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія; за ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської. Київ: «Компринт», 2013. 329 с.

2. Ковальчук Н.О., Руснак Т.В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 368-371.

3. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В.

Фелонюк О. А., студентка

*Тростянська К. М., к.е.н.
доцент кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
olgafelonyuk@gmail.com*

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні дедалі більше підприємств приділяють особливу увагу внутрішньому контролю, оскільки він є важливим елементом налагодженого механізму управління.

Контроль забезпечує систему управління інформацією, необхідною для прийняття тих чи інших управлінських рішень. По відношенню до управління контроль виконує інформаційну функцію.

Різні автори трактують поняття «внутрішній контроль» по-різному. В. Д. Андреев визначає його як контроль, який здійснюється шляхом перевірки й оцінки адекватності та ефективності інших видів контролю [1]. Також автори розглядають його як систему спостереження й перевірки процесу функціонування певного об'єкта з метою додержання законності та встановлення відхилень від заданих параметрів [2].

У Міжнародних стандартах вищих органів аудиту наведено наступне визначення: «внутрішній контроль – динамічний всеосяжний процес, який реалізується керівництвом і персоналом організації, призначений для скорочення ризиків, а також забезпечення належних гарантій того, що в ході реалізації завдань організації будуть досягатися її цілі»[3].